

Hof van Cassatie van België

Arrest

Nr. C.06.0409.N

1. **DRAKA NK CABLES LTD**, vennootschap naar Fins recht, met zetel te SF 02110 Espoo (Finland), Kimmeltie 1,
2. **AB SANDVIK INTERNATIONAL**, vennootschap naar Zweeds recht, met zetel te 81181 Sandviken (Zweden),
3. **VO SEMBODJA BV**, besloten vennootschap naar Nederlands recht, met zetel te 3016 CK Rotterdam (Nederland), Westerlaan 10,
4. **PARC HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED**, vennootschap naar Iers recht, met zetel te Dublin 9 (Ierland), St. John's Court, Sword Road, Santry,

eiseressen,

vertegenwoordigd door mr. Paul Lefèbvre, advocaat bij het Hof van Cassatie, kantoor houdende te 1050 Brussel, Louizalaan 480, bus 9, alwaar keuze van woonplaats wordt gedaan,

tegen

OMNIPOL LTD, vennootschap naar Tsjechisch recht, met zetel te 11221 Praag (Tsjechië), Nekazanka 11,

verweerster,

vertegenwoordigd door mr. Huguette Geinger, advocaat bij het Hof van Cassatie, kantoor houdende te 1000 Brussel, Quatre Brasstraat 6, alwaar keuze van woonplaats wordt gedaan.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen een vonnis, op 14 november 2005 gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Hof heeft op 10 april 2008 een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen heeft die vraag op 23 april 2009 beantwoord.

De verweerster heeft op 4 juni een nota neergelegd.

De eiseressen hebben op 8 juni 2009 een nota neergelegd.

De partijen zijn opnieuw gehoord op de zitting van 17 september 2009 waarop advocaat-generaal Guy Dubrulle heeft geconcludeerd.

II. FEITEN

De feiten worden door het bestreden vonnis als volgt weergegeven.

De eiseressen zijn samen met de verweerster betrokken bij de evenredige verdeling van de gelden toebehorend aan de Central Bank of Iraq (hierna afgekort als CBI).

Op deze gelden werd beslag gelegd op 10 december 2001 in handen van de Fortis Bank.

De tabel der verdeling van de gelden werd door een vonnis van de Brusselse beslagrechter van 14 december 2001 afgesloten. Aangezien de verdeling der gelden onvoldoende was om alle schuldvorderingen te voldoen, werd aan iedere schuldeiser een bedrag toegekend pro rata de hoegrootheid van zijn schuldvordering.

De CBI tekende beroep aan tegen dit vonnis van de beslagrechter.

De titel van één van de schuldeisers, met name van verweerster, bedraagt ruim de helft van het totale bedrag van de schuldvorderingen op de CBI. Deze titel betreft een arrest uitgesproken door het gerechtshof te Amsterdam op 11 december 2003.

De rechtbank van eerste aanleg te Brussel verleende op 29 juni 2004 verlof tot tenuitvoerlegging van dit arrest op grond van de artikelen 38 e.v. van de Verordening 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna afgekort als "EEX-Verordening").

Een aantal schuldeisers, waaronder de eiseressen, stelde op grond van de zijdelingse vordering juncto artikel 43.1 EEX-Verordening verzet in tegen deze exequaturbeschikking teneinde de tenuitvoerlegging van het arrest van het Amsterdamse Gerechtshof te verhinderen.

Op 14 november 2005 verklaarde de zevende kamer van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel deze vordering niet-ontvankelijk.

III. CASSATIEMIDDEL

De eiseressen voeren in hun verzoekschrift een middel aan.

Geschonden wettelijke bepalingen

- *artikel 149 van de Grondwet;*
- *artikel 43.1 van de Verordening van de Raad EG nr. 44/2001 van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (EEX-Verordening);*
- *artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek;*
- *de artikelen 17, 18, 1033, 1034 en 1122 van het Gerechtelijk Wetboek.*

Aangevochten beslissingen

De aangevochten beslissing verwerpt het verzet van de eiseressen op grond van de volgende motieven:

“3. Artikel 43,1°, van de Verordening 44/2001 bepaalt dat elke partij een rechtsmiddel kan instellen tegen de beslissing op het verzoek tot een verklaring van uitvoerbaarheid.

Overeenkomstig artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek, kunnen de schuldeisers alle rechten en vorderingen van hun schuldenaar uitoefenen, met uitzondering van die welke uitsluitend aan de persoon verbonden zijn.

(De eiseressen) hebben alzo in hun hoedanigheid van schuldeiser in naam en voor rekening van hun schuldenaar, de CBI verzet aangetekend tegen de exequaturbeslissing van 29 juni 2004.

4. Een Europese verordening heeft een algemene strekking, is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat. Zij heeft voorrang op elke nationale rechtsregel.

De voorrang van het gemeenschapsrecht houdt voor de rechterlijke instanties van de lidstaten de verplichting in om het nationaal recht zoveel mogelijk in overeenstemming met de eisen van het gemeenschapsrecht uit te leggen en om de nationale bepalingen zoveel mogelijk in het licht van de bewoordingen en de doelstellingen van de verordening te interpreteren. (Lenaerts, K. Vannuffel, P, Europees recht in hoofdlijnen, Maklu, 2003, p. 596-597 en p. 676).

De exequaturprocedure uit het EEX-Verdrag, thans vervangen door de Verordening 44/2001, houdt een volledige regeling in, die als belangrijkste doelstelling de vereenvoudiging van de procedures in de aangezochte staat heeft. Hiertoe is op het gebied van rechtsmiddelen een zelfstandig en volledig stelsel gevormd, wat betekent dat niet op nationaal recht mag teruggegrepen worden ter aanvulling van het door het EEX-Verdrag /de Verordening geboden rechtsmiddelen.

In de zaak Deutsche Genossenschaftsbank/Brasserie du Pêcheur van 2 juli 1985 besliste het Hof van Justitie daarom in die zin dat rechtsmiddelen tegen een verklaring van uitvoerbaarheid enkel kunnen worden ingesteld door de partijen bij het buitenlands vonnis of arrest’. Aan ‘derden-belanghebbenden’ komen geen rechtsmiddelen toe tegen de beslissing waarbij het exequatur wordt verleend, zelfs wanneer het nationale recht van de staat waar het verlot tot tenuitvoerlegging wordt verleend, aan die derden een rechtsmiddel toekent (zie Van Houtte, H. en Pertegas, M, Europese IPR-verdragen, Acco, 1997, p. 184; Gaudemet-Tallon, H, Compétence et exécution des jugements en Europe, L.G.D.J., 2002 p. 372).

(De eiseressen) menen dat zij, door het instellen van een zijdelingse vordering als partij in de zin van artikel 43,1°, van de verordening moeten beschouwd worden, en niet louter als derde belanghebbenden.

Partij is degene die in een procedure een vordering in rechte instelt of tegen wie een vordering wordt ingesteld, met andere woorden degene die zelf of middels een vertegenwoordiger deelnam aan de procedure, of die op regelmatige wijze bij de procedure betrokken werd. De derde daarentegen is degene die geen partij was bij de procedure die aanleiding gaf tot de bestreden beslissing. (zie Wagner, K., in Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtsleer en rechtspraak - Gerechtelijk privaatrecht, deel IV, titel V. Derdenverzet, nr. 10).

Hoewel artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek aan de schuldeiser de bevoegdheid verleent om alle rechten en vorderingen van hun schuldenaar uit te oefenen, kunnen de (eiseressen) dus niet als partij beschouwd worden voor wie het rechtsmiddel van het derdenverzet in de zin van artikel 43,1°, van de Verordening 44/2001 openstaat, aangezien zij niet deelgenomen hebben aan de exequaturprocedure en de procedures die hieraan voorafgegaan zijn.

Het feit dat de (eiseressen) optreden in naam en voor rekening van hun schuldenaar, de CBI, doet hieraan geen afbreuk: zij blijven een van hun schuldeiser onderscheiden partij, in wiens vermogen het provenu van de vordering trouwens eventueel zal terechtkomen.

Ook naar intern recht, en dit geldt slechts ten overvloede, zouden (de eiseressen) via de zijdelingse vordering geen verzet kunnen aantekenen tegen een rechterlijke beslissing waarin hun schuldenaar betrokken was. Artikel 1122 van het gerechtelijk wetboek sluit het rechtsmiddel van derdenverzet immers expliciet uit voor schuldeisers (volgens intern recht zouden zij wel hoger beroep kunnen aantekenen), wat haar grondslag vindt in het beginsel dat de schuldeisers de fluctuaties in het vermogen van hun schuldenaar moeten ondergaan (behoudens bedrog). (Wagner, K., o. c., nr. 22).

De zijdelingse vordering – het derdenverzet – van (de eiseressen) is onontvankelijk”. (bestreden beslissing, pp. 6 - 7)

Grieven

Krachtens artikel 43,1° van de EEX-Verordening kan “elke partij (...) een rechtsmiddel instellen tegen de beslissing op het verzoek om een verklaring van uitvoerbaarheid”.

De EEX-Verordening definieert niet welke partijen door artikel 43,1° worden geïnviseerd.

De inleidende zin van artikel 43 EEX-Verordening stelt dat het rechtsmiddel van het verzet openstaat voor “elke partij” hetgeen een ruime interpretatie toelaat.

Zo is artikel 43 van de EEX-Verordening breder geformuleerd dan het vroegere artikel 36 van het EEX-Verdrag van 27 september 1968 en viseert voortaan “elke partij” en niet enkel meer “de partijen bij het buitenlands vonnis of arrest”.

Weliswaar dient elke partij nog steeds een “belang” te kunnen aantonen om verzet aan te tekenen.

Welk belang in aanmerking vermag te komen is een vraag van nationaal recht; of dergelijk belang voldoende is om te ageren op basis van de Europese wetgeving dient in de geest van de EEX-Verordening te worden geïnterpreteerd.

Eerste onderdeel

De term “belang” wordt in het Belgische recht ruim gedefinieerd. Zo heeft een schuldeiser belang om tussen te komen zodra zijn financiële belangen op de helling dreigen te worden gezet. Daarom ook dat de Belgische wetgever, die het opportuun achtte schuldeisers niet te laten tussen komen bij wege van het gemeenrechtelijk derdenverzet (artikel 1122 e.v. van het Gerechtelijk Wetboek) in geschillen waarbij hun schuldenaar betrokken is teneinde een inflatie aan tussenkomsten te vermijden, zulks expressis verbis, op grond van artikel 1122,3°, van het Gerechtelijk Wetboek, diende uit te sluiten. Zoniet zouden schuldeisers gemakkelijk een belang in de zin van de artikelen 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek kunnen aantonen.

In alle andere hypotheses dan geïllustreerd door artikel 1122 van het Gerechtelijk Wetboek is dergelijk belang in hoofde van de schuldeisers wel voldoende om te ageren op grond van artikel 43,1° van de EEX-Verordening dat voortaan deze mogelijkheid openstelt aan “elke partij”.

Eerste subonderdeel

Zo hebben, in het raam van een verzet op grond van artikel 1032 van het Gerechtelijk Wetboek, de schuldeisers van een schuldenaar wel het door de artikelen 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek vereiste belang om verzet aan te tekenen tegen een beslissing gewezen op grond van een éézijdig verzoekschrift.

Dit belang is ook voldoende om op te treden op grond van artikel 43,1° van de EEX-Verordening: immers, de doelstelling van de EEX-Verordening dat, net als het vroegere EEX-Verdrag, er een is van vereenvoudiging van de procedures in de aangezochte staat, reden waarom een zelfstandig en volledig stelsel van exequatur-procedure in het leven is geroepen, vermag echter niet te raken aan de tenuitvoerlegging zelf die onderworpen blijft aan het nationale recht van de aangezochte rechter opdat derde belanghebbenden tegen de maatregelen van tenuitvoerlegging de rechtsmiddelen kunnen instellen die hun geboden worden door het recht van de staat waar de tenuitvoerlegging geschiedt.

Het instellen van een op artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek gesteunde zijdelingse vordering in naam van een schuldenaar waartegen een tenuitvoerlegging loopt en die in gebreke blijft zijn rechten als partij tegen een exequaturbeslissing te laten gelden, betreft een dergelijk rechtsmiddel en maakt derhalve een voldoende belang uit in het licht van de Europese wetgeving om op grond van artikel 43,1° een rechtsmiddel in te stellen.

In casu staat het buiten kijf dat CBI partij was bij het buitenlandse arrest waarvan thans uitvoering in België wordt gevorderd, met name het arrest gewezen door het gerechtshof van Amsterdam en dat de titel die uit dat arrest voortvloeit in het raam van een tenuitvoerlegging wordt aangewend ten nadele van de eiseressen.

Door de zijdelingse vordering van de eiseressen gesteund op artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek niet ontvankelijk te verklaren, miskent het bestreden vonnis de

draagwijdte van artikel 43.1 van de EEX-Verordening en van de artikelen 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek en schendt het, mitsdien, beide artikelen.

Tweede subonderdeel

Door de eiseressen wordt bovendien betoogd dat zij het niet waren die als partij in het raam van het derdenverzet optraden maar de CBI: immers, de essentie van een zijdelingse vordering is dat de schuldeisers van een schuldenaar de rechten van deze laatste kunnen instellen in zijn naam en in zijn plaats.

De op artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek gesteunde zijdelingse vordering is tweeslachtig: het is de eis van de schuldenaar, welke de schuldeiser eigenmachtig uitvoert voor zover hij daarvoor het vereiste belang heeft.

De eis wordt dus in naam van de schuldenaar ingesteld.

Het resultaat van de zijdelingse vordering komt overigens terecht in het patrimonium van de schuldenaar, weliswaar in het belang van de schuldeiser die bijgevolg geen zijdelingse vorderingen kan instellen met betrekking tot activa-bestanddelen die gedoemd zijn om buiten zijn bereik te blijven zoals onbeslagbare goederen.

Spijts de omstandigheid dat de zijdelingse vordering in rechte door de schuldeiser geschiedt op grond van een eigen procesrecht, is de eigenlijke grondslag dus de uitoefening van de rechten van de schuldenaar zodat het deze laatste is die partij is in het geding en de schuldeiser niet als derde kan beschouwd worden.

In zoverre de schuldenaar partij was in het raam van de buitenlandse procedure, dient de schuldeiser die op grond van de zijdelingse vordering diens rechten uitoefent aldus als “partij” in de zin van artikel 43,1°, van de EEX-Verordening te worden beschouwd.

Door de vordering van de eiseressen, nochtans ingesteld op grond van de zijdelingse vordering gesteund op artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek, als onontvankelijk te beschouwen en aldus te weigeren met de consequenties van de zijdelingse vordering rekening te houden en de eiseressen als belanghebbende partijen te beschouwen, schendt de bestreden beslissing artikel 43,1° van de EEX-Verordening en artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek.

Tweede onderdeel

In België sluit artikel 1122 van het Gerechtelijk Wetboek het rechtsmiddel van het derdenverzet, onder meer, uit voor “schuldeisers, behalve wanneer hun schuldenaar bedrog heeft gepleegd of wanneer zij zich kunnen beroepen op een hypotheek, een voorrecht of enig ander recht dat buiten hun schuldvordering ligt”.

Artikel 1033 van het Gerechtelijk Wetboek, dat een sui generis derdenverzet organiseert ingeval van beslissing gewezen op eenzijdig verzoekschrift dat de rechten van derden benadeelt, houdt echter geen equivalent in van artikel 1122 van het Gerechtelijk Wetboek dat de ‘gemeenrechtelijke’ derdenverzet procedure organiseert. Zo beperkt artikel 1034 van het Gerechtelijk Wetboek zich tot een verwijzing naar artikel 1125 van het

Gerechtelijk Wetboek dat de rechtsgang of wijze van inleiding van het derdenverzet regelt zonder dat het verwijst naar de uitsluitingen vervat in artikel 1122 van het Gerechtelijk Wetboek die dus niet van toepassing zijn in het raam van een derdenverzet op grond van de artikelen 1033 en 1034 van het Gerechtelijk Wetboek.

Eerste subonderdeel

In casu betreft de bestreden beslissing, voorwerp van het verzet, een beslissing gewezen op éénzijdig verzoekschrift, zodat, ware het niet dat de EEX-Verordening op zichzelf staat en losgekoppeld is van de nationale wetgeving, niet de artikelen betreffende het derdenverzet van toepassing zijn, waaronder artikel 1122, maar de artikelen 1033 en 1034 van het Gerechtelijk Wetboek die geen uitsluiting inhouden jegens schuldeisers.

Door op het rechtsmiddel gericht tegen een beslissing gewezen op grond van een vordering op eenzijdig verzoekschrift, artikel 1122 van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing te verklaren, dat slechts van toepassing is in het raam van het 'gemeenrechtelijk' derdenverzet, past het dit artikel toe op een situatie waarop dit artikel niet van toepassing is, en voegt het een voorwaarde toe aan de artikelen 1033 en 1034 van het Gerechtelijk Wetboek die wel het derdenverzet organiseren tegen een beslissing gewezen op een vordering op éénzijdig verzoekschrift maar die geenszins aan schuldeisers verbod opleggen tegen dergelijke beslissing derdenverzet in te stellen, zodat de bestreden beslissing deze artikelen, mitsdien, schendt.

Tweede subonderdeel

Bovendien, wanneer het bestreden vonnis in de laatste zin van de besproken alinea stelt dat de schuldeisers "een van hun schuldeiser onderscheiden partij" zijn, berust dit op een onjuiste voorstelling van de zaken en dient in de plaats van het woord "schuldeiser" het woord "schuldenaar" gelezen te worden.

Deze vergissing maakt echter de rest van de zin onduidelijk omdat niet kan uitgemaakt worden wiens vermogen de rechtbank viseert: dat van de schuldenaar, hetgeen technisch juist zou zijn maar dat tegen de stelling van het bestreden vonnis pleit dat zich precies op het standpunt plaatst dat de zijdelingse vordering los dient gezien te worden van de schuldenaar, dan wel dat van de schuldeiser in wiens vermogen het provenu uiteindelijk (geheel of gedeeltelijk) zal terechtkomen maar dat precies de opzet is van de zijdelingse vordering dat in het belang van de schuldeisers in casu door de eiseressen werd uitgeoefend op grond van de artikelen 1033 en 1034 van het Gerechtelijk Wetboek.

Ofwel dient het bestreden vonnis geïnterpreteerd te worden als viserende het vermogen van de schuldeiser, in casu de eiseressen, in welk geval er schending is van de artikelen 1033, 1034 en 1122 van het Gerechtelijk Wetboek omdat het bestreden vonnis artikel 1122 van het Gerechtelijk Wetboek toepast op een situatie waarop het niet van toepassing is en het aan de artikelen 1033 en 1034 van het Gerechtelijk Wetboek een voorwaarde toevoegt die er niet in vervat ligt en, mitsdien, deze artikelen schendt.

Ofwel dient het bestreden vonnis geïnterpreteerd te worden als viserende het vermogen van de schuldenaar in welk geval het de gevolgen van de zijdelingse vordering ten volle respecteert in tegenstelling tot diens andere overweging, voorwerp van het eerste onderdeel, in welk geval het eveneens onwettig is wegens een tegenstrijdigheid van motieven.

In beide uitleggingen is het vonnis behept met een motiveringsgebrek maar kan niet uitgemaakt worden op welke motieven de beslissing steunt, zodat het Hof zijn wettigheidstoezicht terzake niet kan uitoefenen (schending van artikel 149 van de Grondwet).

IV. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Tweede onderdeel

1. Het Hof heeft bij arrest van 10 april 2008 het tweede onderdeel verworpen.

Eerste onderdeel

2. Bij arrest van 10 april 2008 heeft het Hof het onderdeel reeds gedeeltelijk verworpen, met name in zoverre het onderdeel kritiek uitoefent op de vermeende beslissing van de feitenrechter dat de eiseressen geen belang vertoonden om verzet aan te tekenen.

3. De eiseressen oefenen verder kritiek uit op het feit dat hun derdenverzet niet-ontvankelijk werd verklaard door de feitenrechter daar zij niet als een partij in de zin van artikel 43, lid 1, van de Verordening nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, hierna afgekort als EEX-Verordening, werden beschouwd, terwijl ze de vordering tegen Ominopol hadden ingesteld in naam en voor rekening van de CBI in het kader van een zijdelingse vordering.

4. Het Hof van Justitie van de EG heeft in zijn arrest van 23 april 2009 voor recht gezegd dat artikel 43, lid 1, van de EEX-Verordening aldus moet worden uitgelegd dat een schuldeiser van een schuldenaar geen rechtsmiddel kan instellen

tegen een beslissing op een verzoek om verklaring van uitvoerbaarheid, wanneer hij niet formeel als procespartij is opgetreden in het geding waarin een andere schuldeiser van die schuldenaar om die verklaring vroeg.

Het Hof van Justitie oordeelde tevens dat het recht dat artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek toekent aan de eiseressen, in deze niet relevant is, vermits artikel 36 van de EEX-Verordening de rechtsmiddelen uitsluit die derde belanghebbenden volgens nationaal recht tegen een beslissing houdende verlot tot tenuitvoerlegging kunnen uitoefenen.

5. Het onderdeel gaat uit van de onjuiste stelling dat de schuldeiser die op grond van de zijdelingse vordering, de rechten van de schuldenaar, die partij was in het raam van de buitenlandse procedure, uitoefent als “partij” in de zin van artikel 43, lid 1, van de EEX-Verordening moet worden beschouwd en derhalve een rechtsmiddel kan instellen tegen een beslissing op verzoek om verklaring van uitvoerbaarheid.

Het onderdeel faalt in zoverre naar recht.

Dictum

Het Hof,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiseressen in de kosten.

De kosten zijn begroot op de som van 545,08 euro jegens de eisende partijen en op de som van 302,75 euro jegens de verwerende partij.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit voorzitter Ivan Verougstraete, als voorzitter, afdelingsvoorzitter Robert Boes, en de raadsheren Albert Fettweis, Beatrijs Deconinck en Alain Smetryns, en op de openbare terechtzitting van 17 september 2009 uitgesproken door voorzitter Ivan Verougstraete, in aanwezigheid van advocaat-generaal Guy Dubrulle, met bijstand van griffier Johan Pafenols.

J. Pafenols

A. Smetryns

B. Deconinck

A. Fettweis

R. Boes

I. Verougstraete